

Куліш І.М. Комунікативно-культурна спрямованість викладання іноземної мови / І.М. Куліш // Актуальні проблеми менталінгвістики. Збірник статей за матеріалами VII Міжнародної наукової конференції. – Черкаси, 2011. – С. 296-297.

І.М. Куліш

КОМУНІКАТИВНО-КУЛЬТУРНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Слово «культура» походить від латинського слова “cultura”, похідного від “colere”, «культивувати», та має декілька значень. Вільна енциклопедія надає приклад переліку 164 дефініцій цього слова, який склали у 1952 році дослідники Альфред Крюбер (один з найбільш впливових постатей в американській антропології першої половини XX століття) та Клайд Клюкхон (відомий американський антрополог та соціальний теоретик) в своїй роботі «Критичний огляд понять та дефініцій». Проте, слово «культура» найчастіше вживається в трьох основних значеннях:

- перевершення смаку у витончених мистецтвах та гуманітарних науках, відомих як висока культура;
- інтегрований зразок людських знань, переконань та поведінки, яка залежить від здатності до символічної думки та соціального пізнання;
- певний комплекс ставлень, цінностей, цілей, практик, які поділяються та характеризують заклад, організацію чи групу.

Коли це поняття вперше з'явилося у Європі 18-19 століть, воно означало процес культивування або удосконалення, як у сільському господарстві або рослинництві. У 19 столітті його вперше віднесли до покращення або удосконалення особистості, особливо через освіту, потім до здійснення національних прагнень чи ідеалів. У 20 столітті «культура» виявилася центральним поняттям антропології, охоплюючи всі людські явища, які не є

безпосередньо результатом генетики. В американській антропології термін мав два значення:

- розвинена здатність людини класифікувати та представляти досвід символами і діяти з уявою та творчістю;
- чіткі способи, за допомогою яких люди, які живуть в різних місцях світу, класифікують та представляють свій досвід і діють творчо.

Після II світової війни термін мав важливе значення, незважаючи на його різні тлумачення, і для інших дисциплін, таких як культурологія, організаційна психологія та менеджмент.

Мова, як особлива система мовленнєвих норм певного суспільства, також є частиною великої культури суспільства, яке говорить нею. Люди використовують мову як спосіб виявлення ідентичності з однією культурною групою та різниці з іншими. Навіть серед людей, які розмовляють однією мовою, існує декілька різних способів використання мови, і кожен з них служить сигналом спільності з певною підгрупою в межах більшої культури. Лінгвісти, антропологи, особливо соціолінгвісти, етнолінгвісти та лінгвістичні антропологи спеціалізуються у дослідження того, як способи мовлення різняться між мовленнєвими суспільствами. Різниця між мовами не полягає лише у різниці у вимові, лексиці чи граматиці, але також у різних культурах мовлення.

Лінгвісти та антропологи давно визнали, що форми і використання даної мови відображає культурні цінності суспільства, у якому розмовляють цією мовою. Лише лінгвістичної компетенції не досить для того, хто вивчає мову, щоб бути компетентним у цій мові. Він повинен знати, наприклад, відповідну поведінку та інтонаційні зразки, притаманні носіям мови, яка вивчається; як висловлювати згоду або незгоду, вдячність або прохання і т.п. Той, хто вивчає іноземну мову, повинен розуміти, що для того, щоб спілкування було успішним, використання мови повинно поєднуватися з

відповідною культурою поведінки. Тобто, студенти оволодіють іноземною мовою, лише коли вони вивчають і лінгвістичні, і культурні норми [4].

Таким чином, міжнародне спілкування неминуче охоплює також і міжкультурне спілкування, яке і призводить до факторів різниці у культурах. Проте, оскільки використання мови взагалі відноситься до соціальних та культурних цінностей, мова вважається соціальним і культурним явищем. Оскільки кожна культура має свої культурні норми для розмови, і ці норми різняться від однієї культури до іншої, деякі норми можуть бути повністю іншими та конфліктувати з певними культурними нормами. Як наслідок, серед комунікантів, які не знають або не поділяють норм іншої культури, можуть виникати проблеми спілкування. Щоб вирішити ці проблеми, при вивченні іноземної мови метою повинна бути і інша культура, основні аспекти якої має включати навчальна програма. Цілями вивчення іноземної мови та іншомовної культури є:

- розвиток комунікативних навичок;
- розуміння лінгвістичних зразків та моделей поведінки іншомовної та рідної культури на більш свідомому рівні;
- розвиток міжкультурного та міжнародного розуміння;
- прийняття ширших перспектив у сприйнятті реальності;
- організація ефективного викладання, спрямованого на розвиток усвідомлення потенційних помилок при сприйнятті, інтерпретації, перекладі та спілкуванні [2].

У викладанні іноземної мови існують різні теорії, кожна з яких має свої переваги та позитивні риси. За останні роки мультилінгвізм розглядається як необхідність існування об'єднаної Європи. Здатність розмовляти декількома іноземними мовами пов'язана не лише з економічними аспектами, а також, і в більшій мірі, загально освітніми характеристиками. З цієї причини, культурний елемент набуває особливого значення у викладанні іноземних мов. У сучасних умовах оволодіння мовою стає засобом:

- формування розуміння світу та ролі людини в ньому;

- ознайомлення з найвидатнішими творіннями зарубіжної літератури і мистецтва;
- оцінювання сутності різних культур, національних характерів та менталітету;
- розвитку толерантності не лише до іноземців, але й інших точок зору, іншої особистості, іншої культури.

Метою європейської інтеграції є рух до мультилінгвізму та знаходження завдяки йому політичної єдності. Мультилінгвізм є справжнім змістом єдності Європи.

Сучасна політична та економічна ситуація відображається на викладанні іноземних мов та змінює певні підходи викладання іноземної мови у багатомовному оточенні.

Культурна етнолінгвістична концепція викладання іноземної мови передбачає не лише комунікативний підхід та комунікативну компетентність, але й комунікативно-культурну спрямованість процесу навчання. Іншомовна компетенція гармонійно поєднується з міжкультурною компетенцією. Таке міжкультурне навчання, на думку А.П. Бердичевського, включає наступні складові:

- лінгвістичну (лексика, граматики, зразки мовлення та ін.);
 - історичну (різниця в оцінюванні минулого двох країн);
 - практичну (правила, необхідні для орієнтації в країні);
 - естетичну (різниця у стилі життя, одязі та ін.);
 - етичну (різниця у нормах поведінки);
 - стереотипну (встановлені стереотипи у ставленні до двох культур);
 - рефлексивну (особисті зміни як результат міжкультурного навчання)
- [1,18].

Новий підхід до викладання іноземної мови вимагає і нових методів, прийомів і засобів викладання. Це є особливо актуальним для створення підручників нового покоління. У викладання іноземної мови з комунікативно-культурною спрямованістю важливу роль відіграють і власна

культура, і культура народу, мова якого вивчається. На думку Д.З. Дімітрової, ці культури набуваються і порівнюються, і в результаті формується новий тип особистості, яка має нове ставлення до національної ідентичності, до своєї та іноземної культури [3].

Література:

1. Бердичевский А.Л. Языковая политика и методика преподавания иностранных языков в странах Европы. // Иностранные языки в школе. – 2002. - №5. – С.17-22.
2. Cakir I. Developing Cultural Awareness in Foreign Language Teaching. // Turkish Online Journal of Distance Education. – 2006. – V.7, N.3, Article: 12.
3. Dimitrova G.Z. Cross-Cultural Aspects in Foreign Language Study. // FIPLV World Congress. – Göteborg, Sweden, 2006.
4. Peterson E., Coltrane B. The Importance of Culture in Language Teaching. – Online Resources: Digests. – December, 2003. – EDO-FL-03-09.

Відомості про автора

Прізвище, ім'я, по батькові Куліш Ірина Миколаївна

Науковий ступінь, звання кандидат педагогічних наук, доцент

Посада зав. кафедрою іноземних мов

Установа Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького

Домашня адреса Україна, 18005 м. Черкаси, вул.. Ільїна 342, кв.64

Телефон (0472)76-67-33

E-mail irinakulish@ukr.net

Тема доповіді Особливості викладання іноземної мови для дорослих

